

Finansdepartementet
v/ Finansmarkedsavdelingen (FMA)
postmottak@fin.dep.no

Høring om forskrifter til egen pensjonskonto mv.

Forbrukerrådet viser til at regjeringen ved Finansmarkedsavdelingen i Finansdepartementet den 8. mai sendte på høring utkast til forskrifter til lovreglene for egen pensjonskonto (EPK).

Fristen for å komme med innspill var av departementet satt til 3. august 2020. Forbrukerrådet har oversittet fristen, men ettersender med dette våre vurderinger av forskriftene. Innspillene er gitt i kronologien til høringsnotatet.

Forbrukerrådets støtter opp om departementets visjon og formål med innføringen av EPK. Det er et stort behov for å forenkle pensjonssystemet og sikre at så mye som mulig av innbetalt pensjoner tilkommer de forsikrede.

Oppsummert er Forbrukerrådets syn på de konkrete forskriftsbestemmelsene som er på høring følgende:

- Per i dag fremstår det som uhensiktsmessig å åpne for to ulike modeller for standardkompensasjon i forskriften. Standardisert kompensasjon bør beregnes med utgangspunkt i saldo på arbeidstakerens aktive opptjening. Det forutsetter at den tekniske løsningen i «hubben» betjener alle aktørene i markedet på en ikke-diskriminerende måte. For å motvirke risiko kompensasjonsarbitrasje i honorarstrukturen bør det innføres en minimumssats, på f.eks. 0,4 prosent i årlig honorar, som revideres årlig basert på utviklingen i konkurransen i markedet.
- Det ikke er nødvendig å regulere hvordan betalingen av standardkompensasjonen skal utføres, men det stiller krav til at prosessene i «hubben» motvirker etablering av flyttebarrierer
- Arbeidstakere med pensjonskapitalbevis med garantier bør opplyses om konsekvensene ved flytting og at pensjonskapitalbevis med *vesentlige* garantier ikke bør flyttes ved passivt samtykke.
- Vi ber departementet vurdere om tap av rentegaranti er av så vesentlig art at de ikke kan flyttes ved passivt samtykke.

- Det fremstår som uhensiktsmessig å overføre pensjonskapitalbevis under utbetaling til egen pensjonskonto.
- Pensjonskapitalbevis med særaldersgrenser skal ikke kunne overføres ved passivt samtykke, men det må fortsatt være mulig å kunne overføre disse pensjonskapitalbevisene til egen pensjonskonto. Samordning av utbetalingsperioder vil frata de forsikrede muligheten til å ta ut små pensjonskapitalbevis raskt. Det må derfor være opplysningsplikt på dette ved sammenslåing.
- Retten til å være informert er en etablert forbrukerrettighet. Å underkommunisere overfor den forsikrede at sammenslåingen kan føre til lovstridig pensjonsgrad over 100 prosent og eller redusere risikodekning til etterlevende barn bryter med denne rettigheten. Departementet må enten tilpasse regelverket eller sørge for at forbrukerne opplyses på en behørig måte.
- Ved passivt samtykke risikerer forbrukere å flytte pensjonskapitalbevis med billig forvaltning til dyrere ordninger. For å unngå dette bør prisene før og etter sammenslåing presenteres for den forsikrede.
- Arbeidstagere som har reservert seg mot flytting må beholde dette som standardvalg også ved fremtidig skifte av arbeidsgiver
- Pensjonsleverandører må prise nåværende og tidligere opptjening likt og at dette bør presiseres i forskrift.
- Oppgjørsfrist for overføring bør være kortere enn en måned, gitt at «hubben» har all nødvendig informasjon tilgjengelig.
- Forbrukerrådet ser ikke behovet for å fremskynde tremånedersfristen og mener det kan stresse kunder til å ta irreversible beslutninger før det er nødvendig. Vi frykter også at det tvinger leverandører å ta i bruk uferdige systemer og risikoen som følger med det for de forsikrede.
- Historiske data må bevares og vi ser frem til departementets kartlegging av løsninger.
- Vi støtter forslaget om digitalt førstevalg, men det må være enkelt å reservere seg mot dette.

2. Standardisert kompensasjon

Høringsnotatet drøfter to alternative modeller for standardkompensasjon. Forbrukerrådet er enig i at den beste modellen er den som tar utgangspunkt i saldo på arbeidstakerens aktive opptjening. Det fordrer imidlertid at den tekniske løsningen i hubben klarer å utveksle korrekt informasjon mellom arbeidsgivers leverandør og selvvalgt institusjon. Hubben må betjene alle aktørene i markedet på en ikke-diskriminerende måte og fremmer virksom konkurranse mellom alle tilbydere av egen pensjonskonto. Dersom dette viser

seg å ikke fungere tilfredsstillende vil modellen med utgangspunkt i innskudd være bedre.

Departementet har videre foreslått at kostnaddsatsen som benyttes skal være satsen for standard forvaltning i arbeidsgivers pensjonsordning (dvs. den forvaltningen som velges for arbeidstaker dersom han eller hun ikke selv velger egen investeringsprofil. Forbrukerrådet mener det er en fornuftig tilnærming gitt lovens utforming.

Forbrukerrådet vil imidlertid påpeke at lovens utforming i stor grad gjør at retten til å velge selvvalgt leverandør blir illusorisk og at det utforming av forskriften på dette punkt kan vise seg å være av akademisk interesse.

Bakgrunnen for dette er at dels at arbeidsgiver 1) ikke behøver å betale administrasjonskostnaden hos den selvvalgte institusjonen og 2) at arbeidsgiverens pensjonsleverandør har muligheten til å kryss-subsidiere lave forvaltningskostnader gjennom å skru opp administrasjonskostnadene.

Skillet mellom administrasjonskostnader og forvaltningskostnader er allerede i dagens marked flytende. KLP tilbyr for eksempel pensjonskapitalbevis med kun et variabelt honorar der forvaltningskostnaden og administrasjonskostnaden er bakt inn i samme prosentsats. Siden arbeidsgivers leverandør er tjent med å beholde flest mulig arbeidstagere i sin ordning behøver man ikke spesielt god fantasi for å anta at honorarstrukturen vil virke demotiverende for arbeidstagere som vurderer å flytte til selvvalgt leverandør. For arbeidsgiveren er det den totale kostnaden som er interessant og ikke blandingen mellom forvaltning og administrasjon. Dette problemet kunne vært redusert ved at arbeidsgiver også betalte en administrasjonskomponent til den selvvalgte leverandøren.

Det er vanskelig å kontrollere om den valgte standardløsningen er komponert med tanke på å redusere insentivene til å flytte til selvvalgt leverandør. Det er i tillegg slik at det som er standard for en aldersgruppe ikke er det for en annen. Hvis man for eksempel kaller en portefølje med 30/70 i obligasjoner og aksjer for en standardportefølje så vil den normalt være rimeligere enn en portefølje med motsatt forhold mellom aksjer og obligasjoner. Det gjør standardkompensasjonen mindre attraktiv for en ung arbeidstager som ønsker høy aksjeandel.

Det er opplagt mange gode muligheter for både arbeidsgiver og arbeidsgivers pensjonsleverandør å drive kompensasjonsarbitrasje i honorarstrukturen. For å motvirke dette foreslår Forbrukerrådet at det bestemmes en minimumssats. Den kunne for eksempel ligge på 0,4 prosent i årlig honorar som er den laveste prisen i markedet for pensjonskapitalbevis i dag (gebyrsjekken på Finansportalen). Denne satsen kan for eksempel revideres årlig dersom kostnadsbesparelser/økninger i dette markedet tilsier det. En slik grense vil

sannsynligvis øke den reelle konkurransen i markedet og forhindre gebyrtaktisk kryss-subsidiering.

Sannsynligheten for gebyrtaktisk kryss-subsidiering ville vært mindre dersom arbeidstager selv betalte administrasjons og forvaltningskostnadene. Dette var et sentralt punkt i vår [vurdering av lovforslaget i 2018](#) og som vi fortsatt mener ville forenklet kompleksiteten i egen pensjonskonto og fremmet konkurranse.

Forbrukerrådet er enig med departementet om at det ikke er nødvendig å regulere hvordan betalingen av standardkompensasjonen skal utføres. Vi forutsetter imidlertid at det etableres standard betalingsprosesser for aktørene i hubben slik at ikke enkelte aktører skaper flyttebarrierer. Vi har erfart at det er stor forskjell i hvor smidig leverandørene er når det gjelder både flytting av fripoliser og aksjesparekontoer. Det bør unngås i den felles hubben.

Vi er enige at man ikke åpner for to alternative modeller for standardkompensasjon i forskriften.

3. OVERFØRING AV PENSJONSKAPITALBEVIS

Pensjonskapitalbevis med garanti

Vi støtter departementets vurdering i at arbeidstaker med pensjonskapitalbevis med garantier bør opplyses om tap av garanti ved flytting og at PKBer med vesentlige garantier ikke bør flyttes ved passivt samtykke. Selv om det tillates flytting med passivt samtykke av PKBer med mindre vesentlige garantier er det viktig at kundene er klar over hva de sier fra seg.

Vi noterer at departementet skriver at kunder med rentegarantier i sine pensjonskapitalbevis selv må betale løpende for rentegarantien. Det er vanskelig for den gjennomsnittlige kunde å vurdere om prisen som årlig betales for denne garantien er fornuftig og om den i det hele tatt har en positiv verdi, eller om det er en metode for å skvise ut en høyere margin fra kundens PKB. Forbrukerrådet ber departementet gjøre en vurdering av dette før det avgjøres om denne typen rentegarantier kan anses å være så vesentlige at de ikke kan flyttes ved passivt samtykke.

Pensjonskapitalbevis under utbetaling

Forbrukerrådet deler vurderingen av at det er uhensiktsmessig å overføre pensjonskapitalbevis under utbetaling til egen pensjonskonto.

Pensjonskapitalbevis med særaldersgrense

Forbrukerrådet er enig i at pensjonskapitalbevis med særaldersgrenser ikke skal kunne overføres ved passivt samtykke og at arbeidstakerne må få beskjed om dette.

Forbrukerrådet mener imidlertid at det for arbeidstakere som skifter fra jobb uten særaldersgrense til en jobb med må være mulig å flytte inn pensjonskapitalbevis til egen pensjonskonto. Hvis ikke det er mulig å etablere en ordning der individuelle pensjonskapitalbevis kan ha ulik særaldersgrense synes det unødvendig pirkete å hindre denne typen pensjonskapitalbevis å avskjære denne typen arbeidstakere å nyte godt av lavere kostnader. Vi antar at forekomsten av arbeidstakere som velger et yrke med særaldersgrense i den hensikt å få tidligere utbetaling vil være meget begrenset.

4. Utfyllende regler om informasjon

Informasjon om samordning av utbetalingsperioder mv.

Forbrukerrådet er enig i at det bør være opplysningsplikt om at eventuelle ulike utbetalingsperiode i pensjonskapitalbevisene og den aktive ordningen må samordnes. Konsekvensen kan være at en ved sammenslåing kan miste muligheten til å ta ut pensjon raskere fra små pensjonskapitalbevis. Dette kan være en fordel for en del forbrukere som kan tapes med mindre de aktivt reserverer seg mot overføring.

Ideelt sett burde også disse pensjonskapitalbevisene, i likhet med produkter med rentegarantier, innrettes med krav til aktivt samtykke også. På den annen side kan et slikt krav bidra til å uthule hele reformen fordi det med overhengende sannsynlighet må påregnes at antallet pensjonskapitalbevis under terskelverdier er høyt. Det kan i realiteten medføre at en stor andel av kundene blir værende i dyre og fragmenterte PKBer fordi de ikke får med seg at flytting krever aktivt samtykke. I en totalbetraktning virker det derfor mer fornuftig å ta risikoen på at noen blir flyttet som ikke vil flytte, enn at mange som burde flyttes ikke blir flyttet. Forbrukerrådet støtter derfor forslaget, men understreker at kundene må bli grundig opplyst om dette.

Overskridelse av terskelverdier

Sammenslåing kan føre til at en annen overskridelse av terskelverdi. Finans Norge og Aktuarforeningen har påpekt innskuddspensjonsloven § 7-2 femte ledd fastsetter at samlet uførepensjon og alderspensjon ikke kan overstige en pensjonsgrad på 100 prosent og at innskuddspensjonsloven § 7-7 bestemmer at hvert barn får en årlig barnepensjon på inntil 1 G ved forsikredes død. En sammenslåing kan derfor føre til lavere pensjon eller risikodekning.

Departementet er enig med Finans Norge i at lovgivers intensjon trolig er at grensene skal gjelde for samlet pensjon, uavhengig av om den enkeltes midler er fordelt på flere pensjonskapitalbevis. Det foreslås derfor at det ikke blir opplysningsplikt på dette punktet fordi det kan bli oppfattet som en oppfordring til å omgå regelverket.

Forbrukerrådet er uenig i denne tilnærmingen. Når departementet skriver at lovgivers intensjon **trolig** er samlet pensjon som skal gjelde fremstår dette som spekulativt. Hvis dette er intensjonen vil det være bedre å nedfelle dette i lov eller forskrift enn å la være å opplyse forbrukerne – som for øvrig er bryter med forbrukerrettigheten om retten til informasjon.

I tillegg må det forventes at fagmiljø og media som skriver om hva denne reformen betyr for forbrukerne vil omtale denne problemstillingen. Forbrukerrådet anbefaler derfor enten departementet å få klarhet i regelverket eller sørge for at forbrukerne opplyses på en behørig måte.

Hjemmel for innhenting av kontaktinformasjon

Forbrukerrådet støtter departementets forslag.

Flytting ved passivt samtykke der flytting vil gi høyere kostnader jf. §2-7(3)c

Mange eiere av pensjonskapitalbevis har unødvendig høye kostnader og vil spare kostnader på å flytte. Det er imidlertid allerede leverandører som har lavere kostnader for pensjonskapitalbevis enn mange aktive innskuddsordninger. Det kan forventes ytterligere kostnadsreduksjoner når egen pensjonskonto innføres i et forsøk på å holde på kunder som ellers vil flytte til selvvalgt leverandør.

Mange har ubevisst forhold til pensjonskapitalbevis og det er grunn til å frykte at forbrukere blir flyttet til en dyrere leverandør uten å være kjent med at de får dyrere forvaltning. Forbrukerrådet vet ikke hvor stor denne potensielle utfordringer er. Hvis pensjonskapitalbevis med lave priser flyttes inn i dyrere ordninger bør den forsikrede (og kanskje arbeidsgiveren som kanskje betaler for mye) varsles om at den mottagende ordningen vil være dyrere enn dagens ordning.

Etter forbrukerrådets syn bør prisene før og etter sammenslåing presenteres for arbeidstager.

5. RESERVASJON/VALG AV SELVVALGT LEVERANDØR SOM STANDARDVALG

Forbrukerrådet støtter at arbeidstagere som har reservert seg mot flytting skal beholde dette som standardvalg også ved fremtidig skifte av arbeidsgiver. Vi er videre enig i at eventuelle reservasjoner skal utføres av arbeidstageren og at det ikke skal være mulig for selvvalgte leverandører å innhente fullmakt fra kunden om reservasjon mot flytting.

6. FORVALTNING AV AKTIV OG TIDLIGERE OPPTJENING PÅ ÉN PENSJONSKONTO

Forbrukerrådet støtter at det ikke skal være adgang for pensjonsleverandøren å ha ulike priser for nåværende og tidligere opptjening og at dette bør presiseres i forskrift.

7. SPØRSMÅL OM KORTERE OPPGJØRSFRIST FOR OVERFØRING TIL EGEN PENSJONSKONTO

Forbrukerrådet støtter forslaget om kortere oppgjørsfrist for overføring til egen pensjonskonto enn en måned. Med tanke på at alle opplysninger vil finnes på en felles hub, bør ikke dette by på lignende utfordringer som man har sett innen fripoliser og aksjesparekontoer. Overføring av egen pensjonskonto bør være en enklere operasjon en for aksjesparekonto som har ti dagers frist, selv om denne i flere år har vist seg å være for kort for mange aktører.

8. MULIGHET TIL Å FREMSKYNDE TREMÅNEDERSFRISTEN

Forbrukerrådet ser ikke behovet for å fremskynde tremånedersfristen. Vi frykter dette kan medføre risiko for Klondike-lignende tilstander der det er om å gjøre å sikre seg kunder før andre leverandører har fått sine systemer på plass. Det er allerede kort tid til å implementere reformen og en tre måneders periode kan bidra til reduksjon i hastverksfeil.

Dersom tidlig flytting likevel tillates til arbeidsgivers leverandører bør tilsvarende mulighet gjelde for selvvalgte leverandør.

Det er også slik at flytting av blant annet små pensjonskapitalbevis vil være irreversible. Med et trykk fra leverandørene om rask iverksettelse vil ikke forbrukerne ha muligheten til å angre seg innenfor tremånedersfristen. Det bør tale for at man ikke fremskynder fristen.

9. BEVARING AV HISTORIKK KNYTTET TIL TIDLIGERE OPPTJENING

Forbrukerrådet støtter kravet om bevaring av historikk og ser frem til departementets kartlegging av løsninger for å bevare denne.

11. ARBEIDSTAKERE MED FLERE ARBEIDSFORHOLD

Forbrukerrådet støtter Departementets forslag.

12. IKRAFTTREDELSE AV LOV- OG FORSKRIFTSBESTEMMELSER

Bruk av negativt samtykke forutsetter at det er enkelt å reservere seg. Forbrukerrådet støtter forslaget om digitalt førstevalg og vil understreke at det er viktig at det gjøres enkelt for kunden å reservere seg i form av en link som går rett til reservasjonssiden etter eventuell autentisering.

Forbrukerrådet mener at det bør gå ut påminnelser til alle forbrukere som ikke responderer et visst antall uker før reservasjonsfristens utløp.

Forbrukerrådet er åpne for at forslaget om at reglene for digitalt førstevalg kan tre i kraft før resten av loven – så lenge det ikke hemmer konkurransen mellom aktørene.

Det må påregnes at kommersielle aktørene vil ha sterke interesser av å påvirke både kunder med pensjonskapitalbevis og aktive innskuddsordninger til å enten bli der de er eller flytte – avhengig av hva som tjener dem. Av den grunn må informasjonen som eventuelt følger førtidig innføring av regler for digitalt førstevalg inneholde særskilte krav til nøytralitet.

Med hilsen

Jorge B. Jensen

Fagdirektør

Oslo 11. juli, 2020